

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

tena intervjuet Professor Erik Arup, der er Medlem af det dansk-isländske Nævn, om de islandske Medlemmer af Nævnet i de nu afholdte Møder stillede Forslag om, at Forbundslovens Ligebestemmelsesret skulde bortfalde. Herpaa svarer Professoren:

— Nej, absolut ikke. Nævnet har siden forrige Møde søgt Oplysning om, hvorledes denne Ligebestemmelsesret virker, og det viser sig, at der her i Landet er bosat ca. 1200 Islændere, deraf 800 i København og Frederiksberg. Disse 1200 nyder samme Ret som danske Statsborgere. Nævnet har i Eks., at 15 Islændere faar Aldersrente her i København, andre lever som Pensionister osv. Paa Island er der kun ca. 100 næringsdrivende danske Familiefædre. Nogen Fare for større Invasion af danske til Island foreligger ikke, og paa Island er faktisk kun anbragt den danske Kapital, som Islænderne selv har ønsket.

Der hævdes fra islandsk Side, at Færingerne som danske Statsborgere har Ret til at fiske paa Islands Soterritorium, og det er jo rigtigt, men for det første fiske Færingerne f. Eks. om Foraaret helt andre Steder, og naar de fiske under Island, bringer de deres Fangster i Land, saa de islandske Opkøbere deraf har Fordel. Naar der endvidere udtales Frygt for, at fremmede Skibe under dansk Flag skal drive Fiskeri paa islandske Soterritorium, saa er der baade i den islandske og den danske Skibsregistreringslov indsat Bestemmelser, som skal forhindre dette.

Diskussionen i Nævnet har vist, at der ikke er noget faktisk reelt Forhold, hvor Sikringsbestemmelserne har været til Skade

for Island eller Islændere. Islænderne kan studere ved dansk Universitet, blive Embedsmænd herved osv.

Aarsagen til Angrebene paa Ligeretsbestemmelsesretten. En Række Højreblade har allieret sig med Sigurdur Eggerz.

Saavid Professor Arup. Hans Udtalelser er jo tydelige nok og tilbageviser i et og alt Kritiken i Bladet »Island«. Vi tror heller ikke, at Islænderne skal frygte Danmarks Bestræbelser for at udvikle vort Fiskeri, thi ingen herved tænker sikkert paa at gøre et Fiskerifremstød under Island. Der er jo andre Steder at søge frem paa dette Omraade. Det maa jo heller ikke glemmes, at der herved er en Fond, som støtter islandske Forfattere og Videnskabsmænd, ligesom islandske Studenter har Adgang til Regensen.

Naar der paa Island spores nogen Misforståelse med enkelte af Bestemmelserne i Forbundsloven og visse Blade nu synes at gøre stor Staahej af Smaatier, saa turde Forklaringen hertil maaske søges i den Omstændighed, at Højrepartiet, Selvstændighedspartiet, deroppe har allieret sig med den tidligere radikale Minister, Alltingsmand Sigurdur Eggerz. Derved er der i Stedet for et Højreblad blevet 14, som bekæmper det frisindede Parti, der regerer med Støtte af Socialdemokratiet. Af Hensyn til det forestaaende Landsvalg til Alltinget og af Frygt for at miste Flertallet ved Kommunevalget i Reykjavik er det antagelig, visse Blade skriver Artikler med et Indhold som »Island«. Men det vil være Skade, om Eggerz' danskfjendelige Politik, der altsaa tildels er overtaget af visse Højreblade, skal vanskeliggøre Forholdet mellem Island og Danmark.

P. P.

Ferðarúrslit.

I. Klippfiskamarknaðinum viðvíkjandi.

(Endað).

Tað var sjálvsagt heldur nip-slígt hjá okkum Føroyingum, sum halda meginpartin av okkara nógva og góða klippfisk fara til Spaniu, ongan stert av føroyskum fiski at siggja á marknaðinum her; men fyrri tað fyrsta var meginparturin av tí fiski, sum heim kom frá Islandi í vár, ikki komin her til enn, og tí næst er tað væl so, at tann góði Føroyafiskurin, sum fyrstur kemur til Bilbao, verður bílagdur og keyptur, áður enn hann nær fram til Barcelona. Hann fer ívaleyst til teir kræsnaustu ríkmenninar á vegnum, bert kundi tað verið forvitnislígt at vita, hvønn þeir teir mugu geva fyrri hann.

Av frammanfyrri standandi frásøgn sæst, at alt ikki er so væl fyriskipað, sum ynskjandi kundi verið viðvíkjandi klippfiskasølu frá Føroyum. Tað er sjálvsagt illa avstaðfarið, at spanskir importørar við nakrari grund skulu kunna siga, at okkara vraking í Føroyum ikki er til at líta á, og tilfíkt má av álvara fyrirbyggjast; men her verður eisini alt ovliðið gjørt fyrri at verja um avskiparans interessur. Tað er ikki nógmikil trygd fyrri stjórnina her heima, at keyparin klagar og sigur fiskin at vera illa framkomman og spiltan, hon kann ikki við fullum retti seta at vrakaranum, uttan hon sjálf hevur ein álitisman á uppskipingarstaðinum, sum er uttanpartamaður soluni viðvíkjandi og eina hevur til uppgávu at gera sum best fyrri okkara land.

Vit mugu ikki lata okkum rura í blund, hesum týðningarmikla máli viðvíkjandi, av tosi um, at hetta kunnu teir donsku konsularnir á staðnum gera. Ein og hvør, sum veit bert eitt

sindur um viðurskiftini, sær, at tað er ómøguligt. Fyri tað fyrsta hava konsularnir so mangt annað at takast við, tínest er tað heilt óvist, at teir hava nakað skil á klippfiski, og síðst men ikki minst eru teir stundum úllendingar.

Tað, sum fyrst liggur fyrri at gera klippfiskasølu til bata fra føroyskari síðu, er:

1) at seta ein klippfiskaumbodsmann niður í Spaniu, sum kann ferðast um har og varata føroyskar interessur, kanna marknaðarviðurskiftir, vera hjástaðdur, tá føroyskir fiskifarmar koma fram, og javniliga senda stjórnini her skrivliga og útførliga frágreiðing um alt, ið kann vera okkum til leiðbeiningar og bata.

Tá fyrst kann stjórnin geva vrakaranum tær ábræðslur, teir hava forskylda, og tær leiðbeiningar í fiskavraging, sum verða til gagns.

2) at umskipa vrakaralógina so, at her einans vera fullt út ansvarligi vrakarar, ið eru soleiðis hildnir og loutir, at teir standa heilt og aldeilis fríir og frælsir av meira ella minni smartum keypponiumum.

3) at taka til umráðar, hvørt tað ikki vil vera bæði lagaligari og hentari at tilskila í vrakaraatstenni marknaðarstaðin, sum fiskurin er virkaður fyrri, istaðin fyrri sum nú $\frac{3}{4}$ turkaður ella $\frac{7}{8}$ turkaður. (Tað er jú ikki altíð lætt at gera av, hvat $\frac{3}{4}$ ella fullturrur vil siga, og tað er enn verri at halda hesi turkingarligi eins hjá ymiskum vrakarum. Tað sum umræður er, at fiskurin hóskar fyrri tann marknað, hann kemur á).

4) er tað neyðugt, at teir menn, sum eru ansvarligi vrakarar, av og á sleppa at ferðast til teir marknaðarpláss, teir skulu veka fiskin fyrri.

Væl kostar tilfíkt fyriskipan nakað nógva av peningi; men spurningurin er, um hon er ovdyr, tá tað, ið umræður, er at fremja og menna landsins høvuðsvinnuveg?

Forlovelse, Egioskab, verdensberømt Bog, 196 Sider, 1,85. — Dr. M. Padden, amerikansk Læge: Ægtskabelig Livslykke, 2 store Bind, kun 3 Kr. for begge B. — Dejlige Sne, den unge, dybsunkne Kvindes Testamente, Op-lag 40.000, 1,35. — Ford: Hemmelighe-den ved at tjene Penge, 1,25. — Sund-hedsræle, mange Oplysninger, kun 1,00. — Elvekjer: Muntre Fortællinger, kun 1 Kr. 25 Ore. — Filmen Æventyr, stort Pragtværk med 125 Kunstdes, kun 3 1/2 Kr. — Ungdom og Kærlighed, 0,75. Selves Bogforlag, Ald. F. S. D., Odense.

Viðvíkjandi prisi á klippfiski millum heilsolu- og smáslu-mann í Spaniu góu vit lítit getur, harum fáa vit í Føroyum hvørja viku yvirflit í blóðnum; men tað kann kanska vera áhugavert at hoyra eitt sindur um útsølu í smáum til tey, ið eta skulu.

Spaniumenn eta sjálvsagt eina stóra mongd av klippfiski, ca. 40.000 tons um árið; men har eru tó 21 milliónir menniskjur, so tað vera bert ca. 5 gram uppá fólkíð um dagin, og hetta er jú ein látturliga lítill partur av tí fíði, sum tilgongur fyrri at líva.

Á matmarknaðinum í Barce-lona rúgvæði klippfiskurin heldur ikki mikið upp ímóti øðrum matvorum, t. d. frukt, grønsakum, kjóti og ferskum fiski. Av hesari síðu vóru varð har selt sera nógva, líka frá hittir-smáum síðafiskil til stóran fisk av ymsum slogum. Kræklingur, óða, krabbi, hummari og reioða vóru seld í stórum mongdum; ja eintó høgusslökkur var har seldur sum serstakligt góðgæti.

Klippfiskurin var seldur í ymiskum tilstandi. Har hingu heilir fiskar turrir. Men á solu-borðinum lá sundurskorin fiskur; uggarnir vóru skornir av og verða seldir fyrri seg, so sum eisini niðari partur av sporl-inum, annars verður fiskurin ristur í álir eftir longdini. Sumt verður selt turt og sumt átbløytt, og eru prisirnir sera ójavnir, dýrast var tann útbløytta álín, 2,75 pts. fyrri 400 gram, tað ið svarar til 3,84 kr. pr. kg. nakað kostaði 2 pts. — 1,12 kr. pr. kg. Tey bilagstu pettini kostaðu 0,50 pts. fyrri 400 gram, svarandi

Landshandil við koli og salti.

I fíggjarnevnd Logtingsins setti P. M. Dam fram hetta álit í hesum stórmáli:

Eitt minnitall (P. M. Dam) flytur fram hetta álit:

Lífr ein kring seg um heimin fyrri at kanna leiðirnar fyrri eins og háttin í kappingini felaga, einstaklinga sum ríkanna millum, bitur ein merki í, at alla staðni ganga menn samlingarleiðina, centraliser-ingar- og koncentratiónarleiðina. Tað er eingin munur annaðhvørt tað víkur at handli og øðrum fíggjarligum málum ella tað víkur at ands- og mentunnarspurningum.

Vit kunnu í hesum samanburði vísa á meginbrúkstølgini í hini stóðugt sigrandi kooperatiónarvørsluni, serliga kunna takast óri á Danmark, har centraliseringin og koncentratiónin á demokratiskum botni hevur gjørt landinum ómetallig gagn. Men tað er eisini ein royndur lutur, at verður centraliseringin sum ein trustur av einstakum ávinningssjúkum feløgum og monnum, verður hon eins og ein jarn-veg og boksar alla berettigað samfelagsgagnliga kapping niður.

Sum nú streymarnir í vinnulivinum ganga, harðnar ikki bert kappingin innansýndis, men lívið gerst alt meiri og meiri ein handils-og forrættingskapping ríkanna millum. Og her verður orðtakið satt, at tað ríkið, ið stendur skíll, í stríð við seg sjálvan, verður eftirbáturin og við undirlutan.

Soleiðis stalt vilja árvaknir menn siggja og ásanna hitt neyð-turviliga í samtaki og stremban ímóti at leiða kreftirnar saman til eina heildarkraft, ið munar mest.

Után at koma nærri at at greiða ljós- og skuggasíðirnar við centraliseringini í teim ymiskum forum livins skal her takast fram nakað av tí, ið talar fyrri at ganga við til uppskot javnaðarmanna um, at tingið setur landshandil við salti, koli og kokes. Skal eisini verða nortíð við tað, ið fort er fram ímóti málunum.

Eingin kann avnoka, at Føroyar eru smáar, og at teir eiga fáar stórar munandi kappingarforar kreftur, tá talan er um internatónala kapping. Kreftirnar standa spjaddir og ofta ímóti hvørjum øðrum. Úrslitið er bareftir: lítill innfløga. Einstaklingur eins og hitt almenna, Føroya logting og kommunur standa illa í tí. Kassarnir tómr. Lítil pening stóul, lítill operatiónskraft. Okkara vinnulív kleppað og heft bæði hvatíð viðvíkur her heima og uttanoyggja.

Okkara keyppmannastandi skylda vit nógva. Hóast hitt almenna hevur dugað, er kortini komið eitt syndur, summa staðni nóg so væl áleiðis — og tað skyldast eina einstakum framtakssmonnum, ið tað hevur eydnast at arbeiði fríir við nóg so stórar operatiónskraft.

Men kortini, hurðin hevur gingið ríkjandi á leikindum. Ofta hevur verið rustað fast, tá opnar dyr skuldu staðið fyrri okkara vinnu-vega móguleikum. Og taka við okkara vinnuvegir og í samband við teir keyppmannastandin sum heild, eru brekini mong, hóast nógva kann forst fram til heiður og sóma fyrri teir einstaku persónarnar.

Nakrír av teim verstu vansomum hava verið:

- 1) Trot uppá hin fyrri internatónal samliv neyðturviliga mál-og handilskunnleika. Maður kann vera av náttúruvið væl útbýgvin. Men hetta trot ger hann ótelvingsforan í forrættingslivinum.
- 2) Trot uppá hin fyrri alla kapping — bæði í keypslu og solu — neyðturviliga disponibla pening, ið er livsnervin í merkantilum og produktivum framtali. Av hesum trottu hava vit kent so harðan sviða og mist so nógva, at hugsanin herum kann ikki annað enn volda harm.
- 3) Trot uppá beinleiðis samband við produktiónarstöðurnar og marknaðin fyrri okkara produktum og harav ov dýrar inn-og útføringar av tí, at sum oftast verður inn-og útført umvegis og í smáum. Tær summur, ið av hesum eru farnar í millum-mannagjendur høvdu fyllt okkara logtingskassar og verið munandi bæði til havnir og vegir.
- 4) Innanoyggja sambandið hevur verið út av lagi ringt, og harav hava útróðirnar litið so fast, at verður ikki vend her, avtofast tær meiri og meiri til óbótaligan skaða fyrri samfelag okkara. Men ilt er hjá samfelaginum at útvega eitt helri samband oyggja-og bygðanna millum, ífall tað ikki kann hava hald á farma-flutninginum.

Hetta skil ella óskil má verða hildið at vera ópraktisk og til óforsvarligt tap fyrri land og fólk okkara. Tað verður so ofta haft á lofti, hvussu fátækt landið er. Vit hava tí ikki ráð at standa við eini skipan, sum ásynliga er til taps og til bágs fyrri útvíkinginum. Vit hava ikki ráð at missa nakað. Av og á verður talað — minni gjørt — um framtaksléiðir. Tað er sjálvandi tørvuligt ikki bert at tala, men helst at ganga framtaksléiðirnar. Men vit eiga fyrst og fremst ikki at gloyma orðtakið, at dælin, ið er spardur, er vunnin. Og er tað ikki hin minsta uppgáva at leggja høvur í blot fyrri at spara, simplificera og styrkja skipanina her á landi. Her talast um lívið í síni heild — og verður eingin skilnaður gjordur ímillum hitt nú sokallaða »offentliga« og hitt »privata«. Hin sterki múrurin ímillum tað »offentliga« og »privata« má falla, tá hann er týðuliga til taps og larn fyrri samfel-agið í síni heild. — Fyri ikki at misskiljast skal her samfatar sum her verður rotti fyrri at spara, við tað sama takast stóru frá tí spardóm-inum, sum einstakir rópa tíðliga og seint fyrri, at pina og sýla, so einki verður gjørt.

Simplificeringin og styrkingin av okkara vinnulivi má ganga ígjøgnum centraliseringar-og koncentratiónsleiðina.

Vit bota teir frammanfyrri nevndu vansar við at landið setur eina keypslu- og solustóðu við kreftum, sum eru útgjodrar við mál-og merkantilum kunnleika.